

luisteraars overgebleven: de Indonesiërs en de Vreemde Oosterlingen (de Chinezen en de Arabieren). Volgens de officiële gegevens hadden er in '40 ruim 30 000 toestellen bij Indonesiërs gestaan en ca. 20 000 bij de Chinezen en Arabieren – de groepen potentiële luisteraars waren dus betrekkelijk klein.

Wat werd naar Indië uitgezonden? Daar weten wij maar heel weinig van: de teksten van vrijwel alle uitzendingen zijn verloren gegaan. Wat wij weten, is het volgende.

Van Australië uit vonden zowel in het Nederlands als in het Indoneesisch uitzendingen plaats. De *Nigis* droeg daar zorg voor. Het leeuwen-deel van de programma's bestond uit nieuwsberichten – daarnaast werden toespraken gehouden waarvan enkele nog aan de orde zullen komen. De bij dat alles te volgen richtlijnen werden van begin '43 af opgesteld door van der Plas die lid was van een in Australië gevormd Geallieerd orgaan: het door ons in ander verband al genoemde *Allied Political Warfare Committee*. In dat *Committee* heerste er eenstemmigheid over dat in de radio-uitzendingen moest worden onderstreept dat Japan, nederlaag op nederlaag lijdend, steeds zwakker kwam te staan en tenslotte verslagen zou worden, dat de Japanse berichtgeving een travesti was van de werkelijkheid, dat 'Groot-Oost-Aziatische Welvaartssfeer' en 'Azië voor de Aziaten' slechts leuzen waren ter bemanteling van het Japanse imperialisme en dat tal van maatregelen die de Japanners in Indië namen, de voorgeschreven keizerverheerlijking bijvoorbeeld, dwars tegen de inheemse cultuur, speciaal ook tegen de Islam ingingen. Ten aanzien van de strekking van datgene wat met betrekking tot de naoorlogse periode naar Indië moest worden uitgezonden, rezen in Australië geen moeilijkheden – de in de 7 december-toespraak vervatte beloften waren voor het *Allied Political Warfare Committee* voldoende.

Moeilijkheden rezen er wèl in de Verenigde Staten. Uitzendingen naar vijandelijk gebied kwamen daar onder de controle te staan van het *Office of War Information*, dat geleid werd door een journalist, Elmer Davis, die als radiocommentator naam had gemaakt. Rechtstreekse uitzendingen naar Japan en de door Japan bezette gebieden vonden plaats van San Francisco uit – die zender bracht van april '42 af een voor Nederlands-Indië bestemd programma in de lucht dat een half uur duurde: een kwartier nieuws, vijf minuten muziek, een vijf-minuten toespraak in het Indoneesisch door Abdoelkadir (zijn toespraken werden in New York op een grammofoonplaat vastgelegd) en een vijf-minuten toelichting daarop in het Nederlands. Een probleem was daarbij dat Abdoelkadir's teksten in Washington door het *Office of War Information* moesten worden goed-